

היום נלמד בעזרת ה':

יבמות דף צד

הגמרא ממשיכה לעסוק בשאלה האם עד אחד נאמן להעיד בשומרת יבם. ולפי האיבא דאמרי בעמוד הקודם השאלה היא האם הוא נאמן להתיר אותה לשוק (שמעיד שמת היבם או שקודם מת בעלה ואחר כך בנה)?

"ל רב מרדכי... תא שמע: אין האישה נאמנת להעיד שמת היבם שלה ובכך תהא מותרת לשוק. משמע שדוקא היא לא נאמנת על עצמה, אבל עד אחד כן יהיה נאמן.

הגמרא מקשה מהסיפא שאין האישה נאמן להעיד: מת אחי שאיבם את אשתו. וכאן אי אפשר לדייק שעד אחד כן יהא נאמן, משום שכל הסיבה שהאמינו חכמים לעד אחד זה רק באישה משום שלא תהא עגונה, ולא באיש.

אלא באמת אין חילוק בין עדות של האישה או האיש לעד אחד. וברישא שניהם נאמנים ובסיפא שניהם לא נאמנים. והסיבה שברישא נקטה הברייתא דוקא שהאישה מעידה - לחדש אליבא דרבי עקיבא הסובר שיש ממזר מחייבי לאוין (ושומרת יבם אסורה בלאו להינשא לשוק). ואם כן היה מקום לומר שהיא תדייק לפני שתתחתן כדי שלא יהיו בניה ממזרים, וחיידה הברייתא שלא נאמנת משום שפעמים היא שונאת את היבם ומרוב שנאתה לא תדייק לפני שתתחתן.

[והיחידוש במקרה שהאישה מעידה בעצמה, כי היה מקום לומר שיותר תבדוק ותדייק, מאשר במקרה שהיא סומכת על עדותו של עד אחד. אך בכל אופן קמ"ל שמשנאתה אינה מדייקת. - על פי הרמב"ן].

לאיסור כרת התרת: אם אתה מאמין לעד אחד להתיר אישה נשואה לשוק - שיש בדבר איסור כרת, קל וחומר שתתיר שומרת יבם לשוק על פי עד אחד - שאיסורה רק בלאו.

היא עצמה תוכיח: שהיא נאמנת להעיד 'מת בעלי' ולא נאמנת להעיד 'מת יבמי'. ומדוע לא נאמנת להעיד שמת יבמה? משום שמתוך שנאתה לא תדייק, אם כן גם בעד אחד שמעיד שמת יבמה אנו חוששים שלא תדייק.

(המשך בדף הבא ↓)

יוצא לאור ע"י:

"אור הספר התורני" הוצאה לאור
052-7628377

היצטרפות:

mabatladaf18@gmail.com

052-342-4473

למדנו במשנה: אמרו לה שמת בעלה והלכה והתקדשה לאדם אחר ואחר כך בא בעלה - תצא, וגם אם השני נתן לה גט הוא לא פסל אותה לכהונה כ'גרופה'. משום שרק גירושין מבעלה פוסלים אותה, ואילו כאן הקידושין לא חלו, שהרי אינם יכולים לחול באשת איש והיא לא היתה צריכה לקבל גט. את דין זה דרש רבי אלעזר בן מתיא מהפסוק "וְאִשָּׁה גְרוּשָׁה מְאִיֶּשָׁה לֹא יִקְחוּ".

למדרש ביה מרגניתא: היה לו לרבי אלעזר בן מתיא לדרוש מהפסוק הזה מרגלית, ואילו הוא דרש בו חרס. כלומר דין זה שגט שלא ניתן על ידי בעל לא פוסל את האישה - הוא פשוט ואין צורך ללמוד אותו מדרשה (-קיקיון דיונה) והיה על רבי אלעזר לדרוש דרשה אחרת: שאם בעל גירש את אשתו ואמר לה 'הרי את מגורשת ממני ואינך מותרת לשום אדם שבעולם' - אף על פי שאין זה גירושין גמורים (כי היא לא יכולה להתחתן עם אף אחד), היא פסולה לכהונה (כשימות בעלה) משום 'ריח הגט'.

משנה: מי שהלכה אשתו למדינת הים ובאו שני עדים ואמרו לו שאשתו מתה, ונשא את אחותה (= אחות אשתו מותרת לו לאחר מות אשתו), ואח"כ באה אשתו ונמצא שנשא את אחותה באיסור, אשתו מותרת לחזור לו, משום שנישואי אחותה אינם כלום והרי זה כזנות. ומותר בקרובות שניה (= אחות אשתו), כגון לשאת את בתה. ואם מתה ראשונה (= אשתו), מותר בשניה (= באחות אשתו).

אמרו לו שאשתו מתה ונשא את אחותה, ואח"כ אמרו לו שבשעה שנשא את אחותה היא הייתה עדיין בחיים ואח"כ היא מתה, הוולד הראשון (= זה שנולד כשאשתו הייתה בחיים) ממזר כיון שהוא נולד מאיסור אחות אשה שהיא בכרת, והאחרון (= זה שנולד לאחר שאשתו מתה) אינו ממזר.

ר' יוסי אומר: יבואר בגמ'.

גמרא: אשתו מותרת לחזור אליו גם במקרה שאשתו וגיסו (= בעל אחות אשתו) הלכו למדינת הים, ובא עד אחד ואמר לו שאשתו מתה, ולאחות אשתו אמר שבעלה מת, והלך ונשא את אחותה ואח"כ באו אשתו וגיסו, שבמקרה זה אחות אשתו נאסרה על בעלה (= שהוא גיסו) כמו כל אשת איש שנישאת בטעות למישהו אחר, ולמרות שבנישואים אלה נאסרה אחות אשתו על בעלה הרי שאשתו שלו מותרת לחזור אליו, ואנו לא אומרים שמתוך שאחותה נאסרה על בעלה הרי שגם אשתו נאסרת עליו. **ראובן נשא את רחל < לרחל אחות ושמה לאה הנשואה לשמעון (= גיס של ראובן) < רחל ושמעון הלכו למדינת הים ובא עד ואמר שמתו < ראובן נושא את לאה אחות**

(המשך בדף הבא ↓)

אשתו < רחל ושמעון חוזרים > לאה נאסרת על בעלה שמעון כדין אשת איש שנישאת בשוגג < רחל מותרת לחזור לבעלה ראובן.

לימא מתניתין דלא כרבי עקיבא: משנתנו המתירה לאשתו לחזור אליו אינה כרבי עקיבא, לפי שלדעת רבי עקיבא הוא צריך לתת גט לאחות אשתו שנשאה בטעות, וכיון שהיא צריכה ממנו גט הרי אשתו נחשבת לאחות גרושתו, ואסור לאדם לשאת את אחות גרושתו (= מותר לאדם לשאת את אחות אשתו רק לאחר מות אשתו).

וכפי שלמדנו בברייתא - אדם שנשא את אחת מהעריות באיסור אין צריך לתת לה גט משום שאין היא נחשבת לאשתו, חוץ מאשת איש שנישאת ע"פ ב"ד (= גזירה שמא יאמרו שאשת איש יוצאת ללא גט, כדלעיל פח:), ורבי עקיבא מוסיף - 1. אשת אח, דהיינו ששמע שאחיו מת וייבם את אשתו ואח"כ בא אחיו, צריך לתת לה גט. 2. אחות אשה, דהיינו ששמע שמתה אשתו ונשא את אחותה ואח"כ באה אשתו, צריך לתת גט לאחותה. וכיון שהיא צריכה גט הרי שאשתו נעשית לאחות גרושתו והיא אסורה עליו, נמצא שמשנתנו המתירה לה לחזור לבעלה אינה כרבי עקיבא!

דח"ה: ולא איתמר עלה... **האי אשת אח היכי דמי:** הברייתא עוסקת במקרה שאחיו **קידש** אשה והלך למדינת הים, והאח שנמצא כאן שמע שאחיו מת ועמד וייבם את אשת אחיו, וכאשר יחזור אחיו ממדינת הים והאח שנמצא כאן יוציא אותה ללא גט יש לחשוש שיאמרו שהאח שנמצא כאן נשא אותה כדיו, משום שהאח שהלך למדינת הים קידש אותה על תנאי ולא התקיים התנאי ובטלו הקידושין והיא מותרת לאחיו, ואם יוציא אותה ללא גט יטעו לומר שאשת איש יוצאת ללא גט, ולכן אמר ר"ע שעליו לתת לה גט.

וכן באחות אשה - מדובר שקידש אשה והלכה למדינת הים ושמע שמתה, ועמד ונשא את אחותה, וכאשר אשתו תחזור יש לחשוש שיאמרו שקידש את אשתו עם תנאי ולא התקיים התנאי ונמצא שנשא את אחותה כדיו, וכעת שמוציא אותה ללא גט יאמרו שאשת איש יוצאת ללא גט, ולכן אמר ר"ע שעליו לתת לה גט.

אבל **נישואין מי איבא למימר?** כלומר ובי במקרה **שנשא** את אשתו ואח"כ הלכה למדינת הים וכו' יש מי שסובר שעליו לתת לאחותה גט שמא יאמרו שאשת איש יוצאת בלא גט? ברור שלא! כיון שאין שום אדם שעושה תנאי בנישואין ובכך עושה את בעילתו בעילת זנות (אם לא התקיים התנאי), וממילא אין לחשוש שיאמרו שעשה

תנאי וכו', ולכן במשנתנו שמדובר **שנשא** את אשתו הראשונה ר"ע מודה שלא צריך לתת גט לאחותה.

נמצא שאפשר להעמיד את משנתנו אף כרבי עקיבא. רב אשי מקשה על כך:

אמר ליה רב אשי לרב כהנא: אם אכן משנתנו כר"ע מדוע המשנה לא כתבה מקרה נוסף - שאמרו לו שמתה אשתו ונשא את חמותו (= אם אשתו), שהרי לר"ע מותר לאדם לשאת את חמותו לאחר מות אשתו.

וכפי שלמדנו בבביתא - נאמר "**אִישׁ אֶנְשֵׁר יִקַּח אֶת אִשָּׁה וְאֶת אִמָּה זָמָה הוּא, בְּאִשׁ יִשְׁרְפוּ אֹתוֹ וְאֶתְהָן**", לדעת רבי ישמעאל ישרפו אותו ואת אחת מהן (= "אֶתְהָן" ביוונית הכוונה לאחת, כלומר אחת מהן) שהרי אשתו הראשונה לא עשתה שום איסור (= כשהוא נשא את אשתו הוא נשאה בהיתר, ורק אח"כ כשנשא את אמה שלה שהיא חמותו אז הוא וחמותו עשו איסור, ורק להם מגיע עונש ולא לאשתו הראשונה), ולדעת ר"ע אותו ואת שתיהן. ובוודאי שאין כוונת ר"ע שישרפו גם את אשתו הראשונה, שהרי לא עשתה שום איסור, ונחלקו אב"י ורבא מה דעת ר"ע, לאב"י - כוונתו ששורפים שתי נשים יחד איתו, וזה במקרה שנשא את חמותו ואמה שלה, ששתיהן אסורות עליו. לרבא - כוונתו שנשא את חמותו ושורפים רק אותו ואותה, אבל הפסוק מתנה זאת "וְאֶתְהָן" כלומר כשיש כאן שתי נשים דהיינו שרק כשנשא את חמותו בחיי אשתו אז שורפים אותו ואת חמותו אבל אם נשא את חמותו לאחר מות אשתו לא שורפים אותם.

רב אשי מסיים את קושייתו:

אמנם לאב"י שביאר את מחלוקתם של רבי ישמעאל ור"ע במשמעות 'זורשין', שרבי ישמעאל סבר ש"אֶתְהָן" משמעותו אחת מהן ור"ע סבר שמשמעותו שתיים, לא קשה מדוע המשנה לא כתבה גם מקרה שאמרו לו שמתה חמותו, אבל לרבא שביאר את מחלוקתם האם הנושא את חמותו לאחר מיתת אשתו חייב שריפה, שלרבי עקיבא הנושא את חמותו לאחר מיתת אשתו הוא וחמותו פטורים שריפה, הרי שקשה מדוע המשנה לא כתבה זאת (= כלומר שהמשנה תכתוב מי שהלכה אשתו וכו' ונשא את אמה שהיא חמותו ואח"כ באה אשתו מותרת לחזור לו).

תירוץ: אמנם לר"ע הם פטורים משריפה, אבל הם עברו על איסור תורה, ולכן המשנה לא יכלה לכתוב שנשא את חמותו לאחר ששמע שמתה אשתו.